

Pedri Ünitelerinde Çalışan Hemşirelerin Duyarlı Sevgi Düzeyleri ile Merhamet Düzeyleri Arasındaki İlişki

Elif Orhan¹, Aysel Kökcü Doğan²

¹ Uzm. Hemşire, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

Öz

Pedri Ünitelerinde Çalışan Hemşirelerin Duyarlı Sevgi Düzeyleri ile Merhamet Düzeyleri Arasındaki İlişki

Amaç: Araştırma pedri ünitelerinde çalışan hemşirelerin duyarlı sevgi düzeyleri ile merhamet düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, İstanbul ilinde bulunan beş özel ve iki devlet hastanesinin pedri ünitelerinde gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini; pedri ünitelerinde çalışan 350 hemşire, örneklemini ise araştırmaya katılmaya gönüllü toplam 278 hemşire oluşturdu. Veriler “Duyarlı Sevgi Ölçeği” ve “Merhamet Ölçeği” kullanılarak toplandı.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerinin %88.8’inin kadın, %46’sının 26-35 yaş aralığında, %76.3’ünün lisans ve üzeri mezunu olduğu, %66.5’inin devlet hastanesinde çalıştığı belirlendi. Hemşirelerin “Merhamet Ölçeği” toplam puan ortalaması 69.827±8.968; “Duyarlı Sevgi Ölçeği” toplam puan ortalaması ise 103.590±19.427 bulundu. Araştırma grubundaki hemşirelerin Merhamet ölçeği toplam puanı ile tüm alt boyutlar arasında pozitif ilişki bulundu. Duyarlı Sevgi Ölçeği toplam puan ortalaması ile “Merhamet Ölçeği Bağlantısızlık Alt Boyutu” arasında pozitif, “Sevecenlik Alt Boyutu” arasında ise negatif ilişki ($p<0.05$) saptandı. Paylaşımların Bilincinde Olma Alt Boyutu ile görev süresi arasında, Bağlantısızlık Alt Boyutu ile Çalışılan Birim arasında, İlişki Kesme Alt Boyutu ile çalışılan kurum ve medeni durum arasında istatistiksel anlamlı farklılık saptandı($p<0.05$).

Sonuç: Pedri hemşirelerine hizmet içi eğitimler, öğrenci hemşirelere ise yenilenen müfredat programlarına eklenen merhametli bakım konuları ile “merhametli bakım” ve “duyarlı sevgi” kavramları benimsetilmeli, pedri hemşirelerinde merhamet duygusu ve duyarlı sevgi geliştirilerek uygulamaya aktarılabilir. Merhamet ve Duyarlı Sevgi ile ilgili kanıta dayalı çalışmaların farklı gruplarda ve farklı katılımcılarla yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Merhamet, Duyarlı Sevgi, Pedri, Hemşire

Abstract

Relationship Between Sensitive Love Levels and Compassions Levels of Nurses Those Work at Department of Pediatrics

Objective: This work is planned as being complementary in order to determine the relationship between sensitive love levels and compassions levels of nurses those work at department of pediatrics.

Methods: This research is done in 5 private and 2 public hospitals’ departments of pediatrics in İstanbul City, between November 2019- March 2020. The population of this research consists of nurses of pediatrics while the sample group consists of 278 nurses who attended to this research voluntarily. Data is collected by using “Introductory Information Form”, “Sensitive Love Scale” and “Compassions Scale”. The data obtained in the study were analyzed using the SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 program.

Results: It’s determined that the profiles of the nurses those attended the research were as: 88.8% are women, 46% are in 26-35 age range, 76.3% have bachelor and upper degrees, 66.5% work at public hospitals, The point average of the nurses for the Compassions Scale was determined as 69.827±8.968 while their point average for the Sensitive Love Scale was determined as 103.590±19.427.

Conclusion: The concepts of “compassionate care” and “sensitive love” should be adopted with in-service training for pediatric nurses, compassionate care subjects added to the renewed curriculum for student nurses, and a sense of compassion and sensitive love should be developed and transferred to practice in pediatric nurses. Evidence-based studies on Compassion and Sensitive Love are recommended to be conducted in different groups and with different participants.

Keywords: Compassions, Sensitive Love, Pediatrics, Nurse

Nasıl Atf Yapmalı: Orhan E, Doğan AK. Pedri Ünitelerinde Çalışan Hemşirelerin Duyarlı Sevgi Düzeyleri ile Merhamet Düzeyleri Arasındaki İlişki. MKÜ Tıp Dergisi. 2021;12(44):149-157. <https://doi.org/10.17944/mkutfd.908807>

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Uzm. Hemşire Elif Orhan

Email: eliifarii@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-9287-8878

Geliş/Received: 3 Nisan 2021

Kabul/Accepted: 1 Kasım 2021

GİRİŞ

Duyarlı sevgi fedakârlık, yardımseverlik, önemseme, ilgi, empati, sempati ve duyarlılık gibi özellikleri içerir. Duyarlı sevgi, bireylere destek sağlamaktadır. Duyarlı sevgi empati ile karıştırılmamalıdır. Empatiden farkı sürekli ve tüm insanlığı kapsamasıdır (1).

Merhamet duygusu, içselleştirilmiş bir duygu türüdür. İnsanın özünde olduğu için merhamet geliştirilmeye açıktır. Merhamet, sadece tanıdıklarımıza değil tüm insanlara karşı gösterilebilmektedir. İnsanın, etrafındaki insanların sorunlarını gözlemlediğinde yardımseverliğe dönüşebilen bir davranıştır (2).

Hemşirelik, anne rahminden başlayarak doğum sonu aldığımız ilk nefesten alacağımız son nefese kadar olan zaman diliminde hastaya el, yürek ve beyin ile bakım veren bir meslektir. Bireysel gereksinimlerini karşılayamayan bireye yardımı amaçlayan hemşirelik mesleği, hastalara karşı merhametli ve duyarlı sevgiye sahip hemşirelere ihtiyaç duyar. Bu nedenle hemşirelik mesleğinde yer alacak bireylerin merhamet ve duyarlı sevgi düzeyi, verilecek bakım kalitesi açısından önem taşımaktadır.

Duyarlı sevgi, yakınındaki bireylere, yabancıya veya insanlığa karşı duyulan ilgi, alaka, duyarlılık ve diğer bireyler acı çekerken ve yardıma ihtiyacı olduğunda destekleme, yardımcı olma ve diğer bireyleri anlamak için yoğunlaşmış duygu, düşünce ve davranışları içeren bir tutumdur. Merhametli bakım kişisel özelliklerin yanında kültürel özelliklerde de etkilidir. Bireyin içinde bulunduğu kültürel değerler, bireyin düşünce, davranış ve duygusunu etkilemektedir (3).

Hemşirelerin bakım vermesini kolaylaştıran, merhamet duygusu ve duyarlı sevgidir. Duyarlı sevgi hemşirelerde sosyal davranışın ortaya çıkmasını sağlamakta, bireylerin iyilik halini desteklemeye yardımcı olmakta ve kendilerine duyulan saygının artmasını sağlamaktadır. İnsanlar tarafından sevilmenin, insan kişiliğine katkısı önemlidir. İnsanlara, olumlu duygu ve davranışlar gösterildiğinde, kendi öz-saygılarına, iyilik hallerine ve uzun vadede toplumsal ilişkilerine olumlu yansımaları olacaktır (4).

Kaliteli ve güvenli hasta bakımı sağlanmalı, hasta ve hemşire memnuniyeti artırılmalı, bunun yanında mesleki memnuniyetin devamını sağlamak için pediatri ünitelerinde çalışan hemşirelere merhamet ve duyarlı sevgi konusunda eğitimler verilerek programlar oluşturulmalıdır. Hemşireler duyarlı sevginin ve merhametin bilincinde olduğunda, bakım kalitesi yükselecek ve aynı zamanda hemşirelerin sosyal hayatlarını düzenlemelerine destek sağlayacaktır.

Literatürde, pediatri hemşirelerinin duyarlı sevgi düzeyleri ve merhamet düzeyleriyle ilişkili her iki parametrenin birlikte incelendiği bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Pediatri hemşire-

lerinin merhamet ve duyarlı sevgi düzeylerinin bakım kalitesini etkilediği düşünülmektedir. Merhamet ve duyarlı sevgi düzeyinin çocuk hemşirelerinde meydana getirebileceği etkileri saptamanın ve çözüm önerileri geliştirmenin, hemşirelerin yaşam kalitesinin artmasına dolayısıyla pediatrik sağlık bakım kalitesinin gelişimine zemin hazırlayabileceği öngörülmektedir.

Bu bilgiler ışığında araştırma, pediatri ünitelerinde çalışan hemşirelerin merhamet düzeyleri ve duyarlı sevgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile yapılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara da yanıt aranmıştır.

- Pediatri ünitelerinde çalışan hemşirelerin duyarlı sevgi düzeyleri nedir?
- Pediatri ünitelerinde çalışan hemşirelerin merhamet düzeyleri nedir?
- Pediatri ünitelerinde çalışan hemşirelerin duyarlı sevgi düzeyleri ile merhamet düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı nitelikte, kesitsel bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; İstanbul Medipol Üniversitesine bağlı beş özel ve iki devlet hastanesinin pediatri ünitelerinde çalışan 350 hemşire oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, araştırma yapılacak hastanelerin pediatri ünitelerinde çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü toplam 278 hemşire örneklem grubunu oluşturdu. Katılımcıların 177'si devlet hastanesinde, 101'i ise özel hastanede çalışan hemşirelerdi. Evrenin %79.42 'sine ulaşıldı. Veriler 2020 Ocak-Mart ayları arasında toplandı.

Verilerin Toplanması: Veriler "Tanıtıcı Bilgiler Formu", "Duyarlı Sevgi Ölçeği" ve "Merhamet Ölçeği" kullanılarak toplandı. Araştırmaya katılmaya gönüllü hemşirelere araştırma ve ölçekler hakkında gerekli açıklamalar yapılarak onamları alındı ve ölçekler uygulandı. Hemşireler tarafından anket için on dakikalık süre ayrıldı.

Tanıtıcı Bilgiler Formu; Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda hemşirelerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalıştıkları kurum, tecrübe süresi, çalıştıkları birim, görev süresi, medeni durum ve çocuk sayısına ilişkin veriler yer aldı.

Merhamet Ölçeği; Pommier tarafından 2011 yılında geliştirildi. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Akdeniz ve Deniz tarafından 2016 yılında yapıldı. Bu ölçek, ilişki

kesme, bilinçli farkındalık, bağlantısızlık, paylaşımların bilinçinde olma, sevecenlik ve umursamazlık olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Beşli likert tipi olan ölçekte 24 madde bulunmaktadır. Ölçeğin tümü için Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .85 olarak bulundu. Araştırmamızda kullanılan Merhamet ölçeğinin genel güvenirliği $\alpha = .92$ olarak bulundu. Ölçekten alınan toplam puan arttıkça merhamet düzeyinin arttığı varsayıldı.

Duyarlı Sevgi Ölçeği; Sprecher ve Fehr tarafından 2005 yılında geliştirilen Duyarlı Sevgi Ölçeği, Akın ve Eker tarafından 2011 yılında Türkçeye uyarlandı. Ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları bulunmamaktadır. 7'li likert tipte bir ölçektir. Ölçeğin madde-toplam korelasyonlarının ise .28 ile .70 arasında sıralandığı görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0.89, test tekrar test güvenirlik katsayısı ise 0.82 olarak bulunmuştur. Araştırmamızda kullanılan Duyarlı Sevgi Ölçeğinin Cronbach Alfa kat sayısı .94 bulundu. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireyin duyarlı sevgi düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler IBM SPSS Statistics (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanıldı. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanıldı. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanıldı. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon analizi uygulandı. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelendi (5,6). Merhamet Ölçeği Kurtosis (Basıklık) değeri 1.152, Skewness (Çarpıklık) değeri -0.974 incelendi. Duyarlı Sevgi Ölçeği Kurtosis (Basıklık) değeri 1.308, Skewness (Çarpıklık) değeri -0.74 incelendi.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan hemşireler ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Araştırmaya katılan hemşirelerin %88.8'inin kadın, %46'sının 26-35 yaş aralığında, %76.3'ünün lisans ve üzeri mezunu olduğu belirlendi. Hemşirelerin %66.5'inin devlet hastanesinde, %33.5'inin özel hastanede çalıştığı, %55.4'ünün 1-3 yıl çalışma deneyiminin olduğu, %39.2'sinin pediatri servislerinde çalıştığı, %59.7'sinin 1-5 yıl buldukları üniteye çalıştığı saptandı. Hemşirelerin %69.4'ünün bekar ve %84.2'sinin ise

çocuk sahibi olmadığı tespit edildi (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri (n=278)

	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	31	11.2
	Kadın	247	88.8
Yaş	18-25	125	45.0
	26-35	128	46.0
	36-45	25	9.0
Eğitim Durumu	Lise	34	12.2
	Ön Lisans	32	11.5
	Lisans ve Üzeri	212	76.3
Çalışılan Kurum	Devlet Hastanesi	185	66.5
	Özel Hastane	93	33.5
Tecrübe	1-3yıl	154	55.4
	4-10yıl	85	30.6
	11- Yıl ve Üzeri	39	14.0
Birim	Servis	109	39.2
	Acil	32	11.5
	Yoğun Bakım	89	32.0
	Diğer	48	17.3
Görev Süresi	1 Yıldan Az	64	23.0
	1-5 Yıl	166	59.7
	5 Yıl Üzeri	48	17.3
Medeni Durum	Evli	85	30.6
	Bekar	193	69.4
Çocuk Sayısı	Yok	234	84.2
	Var	44	15.8
Tanımlayıcı İstatistikler			

Örneklem grubunda bulunan hemşirelerin "Duyarlı Sevgi Ölçeği" puan ortalaması 103.590 ± 19.427 bulundu. Hemşirelerin Merhamet Ölçeği "Sevecenlik" alt boyutu puan ortalaması 9.176 ± 2.338 , "Umursamazlık" alt boyutu puan ortalaması 11.151 ± 1.838 , "Paylaşımların Bilinçinde Olma" alt boyutu puan ortalaması 12.072 ± 2.310 , "Bağlantısızlık" alt boyutu puan ortalaması 13.784 ± 2.428 , "Bilinçli Farkındalık" alt boyutu puan ortalaması 11.309 ± 2.578 , "İlişki Kesme" alt boyutu puan ortalaması 12.335 ± 2.282 , "Merhamet Ölçeği" toplam puan ortalaması 69.827 ± 8.968 olarak saptandı (Tablo 2).

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanıldı. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi

Tablo 2. Ölçek puan ortalamaları (n=278)

Ölçek/Alt Boyutlar		Ort ± Ss	Min.	Max.
Duyarlı Sevgi	Toplam	103.590 ± 19.427	24.000	147.000
Merhamet Ölçeği	Sevecenlik	9.176 ± 2.338	4.000	20.000
	Umursamazlık	11.151 ± 1.838	4.000	17.000
	Paylaşımların bilincinde Olma	12.072 ± 2.310	4.000	20.000
	Bağlantısızlık	13.784 ± 2.428	4.000	20.000
	Bilinçli Farkındalık	11.309 ± 2.578	4.000	20.000
	İlişki Kesme	12.335 ± 2.282	4.000	20.000
	Merhamet Toplam	69.827 ± 8.968	24.000	106.000
Tanımlayıcı İstatistikler				

olarak Scheffe testi kullanıldı. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon analizi vurgulandı.

Araştırmaya katılan hemşirelerin Merhamet ölçeği toplam puan ortalamaları ile tüm alt boyut puan ortalamaları arasında pozitif, Duyarlı sevgi ölçeği puan ortalaması ile Merhamet ölçeği sevecenlik alt boyutu arasında ($p<0.05$) negatif, bağlantısızlık alt boyutu arasında ise ($p<0.05$) pozitif ilişki bulundu (Tablo 3).

Merhamet Puanlarının Tanımlayıcı özelliklere göre farklı-

laşma durumu Tablo 4'te belirtildi. Örneklem grubunda yer alan pediatri hemşirelerinin Merhamet Ölçeği Paylaşımların Bilincinde Olma Alt Boyutu puanları ile görev süresi arasında istatistiksel anlamlı farklılık saptandı ($p=0.037<0.05$). Görev süresi 1-5 yıl olan hemşirelerin Paylaşımların Bilincinde Olma Alt Boyutu puan ortalaması (12.361 ± 2.315) diğer gruplardan yüksek bulundu.

Hemşirelerin "Merhamet Ölçeği" Bağlantısızlık alt boyutu puanları ile çalıştıkları birimleri arasında anlamlı farklılık belirlendi ($p=0.001<0.05$). Yoğun bakımda çalışan hemşirelerin puan ortalamaları (14.483 ± 2.079) diğer gruplara göre en yüksekti.

Araştırmaya katılan hemşirelerin "Merhamet Ölçeği" ilişki Kesme alt boyut puanları ile çalışılan kurum ve medeni durum arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı idi ($p<0.05$). Özel hastanede çalışan hemşirelerin ilişki kesme puan ortalamaları (12.860 ± 1.987) devlet hastanesinde çalışanlardan, bekar hemşirelerin ilişki kesme alt boyut puanları (12.534 ± 2.363) evli olan hemşirelerin puanlarından (11.882 ± 2.026) yüksek bulundu.

Hemşirelerin sevecenlik, umursamazlık, paylaşımların bilincinde olma, bağlantısızlık, bilinçli farkındalık, merhamet toplam puanları çalışılan kurum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermedi ($p>0.05$).

Hemşirelerin sevecenlik, umursamazlık, paylaşımların bi-

Tablo 3. Merhamet ile duyarlı sevgi arasında korelasyon analizi

		Sevecenlik	Umursamazlık	Paylaşımların Bilincinde Olma	Bağlantısızlık	Bilinçli Farkındalık	İlişki Kesme	Merhamet Toplam	Duyarlı Sevgi
Sevecenlik	r	1.000							
	p	0.000							
Umursamazlık	r	0.295**	1.000						
	p	0.000	0.000						
Paylaşımların Bilincinde Olma	r	0.260**	0.404**	1.000					
	p	0.000	0.000	0.000					
Bağlantısızlık	r	0.142*	0.424**	0.433**	1.000				
	p	0.018	0.000	0.000	0.000				
Bilinçli Farkındalık	r	0.154*	0.222**	0.284**	0.352**	1.000			
	p	0.010	0.000	0.000	0.000	0.000			
İlişki Kesme	r	0.172**	0.362**	0.398**	0.404**	0.357**	1.000		
	p	0.004	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000		
Merhamet Toplam	r	0.514**	0.656**	0.708**	0.710**	0.632**	0.688**	1.000	
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	
Duyarlı Sevgi	r	-0.263**	0.089	-0.082	0.226**	0.098	-0.001	0.018	1.000
	p	0.000	0.137	0.171	0.000	0.103	0.987	0.770	0.000

* $<0,05$; ** $<0,01$

Pearson Korelasyon Analizi

Tablo 4. Merhamet puanlarının tanımlayıcı özelliklere göre farklılaşma durumu (n=278)

	Demografik Özellikler	n	Sevecenlik	Umursamazlık	Paylaşımların Bilincinde Olma	Bağılantısızlık	Bilinçli Farkındalık	İlişki Kesme	Merhamet Toplam
			Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
Cinsiyet	Erkek	31	9.065±2.707	11.226±2.012	12.000±2.696	13.387±2.629	10.613±3.062	12.516±2.839	68.807±10.248
	Kadın	247	9.190±2.294	11.142±1.819	12.081±2.264	13.834±2.403	11.397±2.505	12.312±2.208	69.956±8.809
	t=		-0.282	0.240	-0.184	-0.966	-1.600	0.469	-0.672
	p=		0.778	0.811	0.854	0.335	0.111	0.639	0.502
Yaş	18-25	125	9.136±2.142	11.184±1.820	12.096±2.142	13.832±2.365	11.344±2.427	12.392±2.355	69.984±8.524
	26-35	128	9.086±2.541	11.164±1.831	12.148±2.395	13.805±2.532	11.328±2.851	12.305±2.316	69.836±9.554
	36-45	25	9.840±2.173	10.920±2.019	11.560±2.694	13.440±2.256	11.040±1.791	12.200±1.732	69.000±8.302
	F=		1.122	0.220	0.689	0.279	0.150	0.093	0.125
	p=		0.327	0.803	0.503	0.757	0.861	0.911	0.883
Eğitim Durumu	Lise	34	9.294±2.658	11.588±2.285	12.059±2.881	14.059±2.449	10.853±2.851	12.559±2.299	70.412±10.085
	Ön Lisans	32	9.219±2.166	10.813±2.023	11.469±2.140	13.250±2.016	11.438±1.865	12.531±2.272	68.719±7.932
	Lisans ve üzeri	212	9.151±2.319	11.132±1.723	12.165±2.230	13.821±2.479	11.363±2.628	12.269±2.287	69.901±8.955
	F=		0.060	1.522	1.266	1.016	0.617	0.369	0.322
	p=		0.941	0.220	0.284	0.363	0.540	0.692	0.725
Çalışılan Kurum	Devlet Hastanesi	185	9.022±2.272	11.103±1.910	12.124±2.320	13.616±2.543	11.243±2.621	12.070±2.378	69.178±9.389
	Özel Hastane	93	9.484±2.448	11.247±1.692	11.968±2.301	14.118±2.156	11.441±2.500	12.860±1.987	71.118±7.956
	t=		-1.559	-0.618	0.532	-1.632	-0.602	-2.756	-1.708
	p=		0.120	0.537	0.595	0.104	0.547	0.006	0.089
Tecrübe	1-3yıl	154	9.117±2.123	11.260±1.825	12.175±2.200	13.916±2.306	11.500±2.506	12.533±2.396	70.500±8.683
	4-10yıl	85	9.094±2.653	10.953±1.675	12.059±2.311	13.624±2.596	11.165±2.811	12.024±2.082	68.918±8.931
	11- Yıl ve Üzeri	39	9.590±2.436	11.154±2.207	11.692±2.726	13.615±2.551	10.872±2.308	12.231±2.206	69.154±10.111
	F=		0.710	0.762	0.680	0.504	1.117	1.414	0.980
	p=		0.492	0.468	0.507	0.605	0.329	0.245	0.376
Birim	Servis	109	9.202±2.552	10.927±1.773	12.055±2.244	13.229±2.602	11.073±2.429	11.991±2.363	68.477±9.341
	Acil	32	8.938±2.139	11.625±2.420	11.969±2.621	13.281±2.261	11.063±2.124	12.344±2.418	69.219±8.186
	Yoğun Bakım	89	9.292±2.112	11.315±1.564	12.371±2.298	14.483±2.079	11.461±2.954	12.562±2.281	71.483±8.724
	Diğer	48	9.063±2.409	11.042±1.978	11.625±2.256	14.083±2.413	11.729±2.430	12.688±1.937	70.229±8.772
	F=		0.224	1.552	1.120	5.291	0.928	1.510	1.936
	p=		0.879	0.201	0.341	0.001	0.428	0.212	0.124
	PostHoc=					3> 1.4> 1.3> 2 (p<0.05)			
Görev Süresi	1 Yıldan Az	64	9.063±2.174	11.047±1.704	11.578±1.876	13.734±2.546	11.141±2.519	12.422±2.376	68.984±8.422
	1-5 Yıl	166	9.066±2.297	11.247±1.827	12.361±2.315	13.892±2.299	11.554±2.630	12.428±2.300	70.548±8.742
	5 Yıl Üzeri	48	9.708±2.649	10.958±2.052	11.729±2.680	13.479±2.713	10.688±2.398	11.896±2.076	68.458±10.291
	F=		1508	0.591	3.349	0.553	2.303	1.073	1.382
	p=		0.223	0.554	0.037	0.576	0.102	0.343	0.253
	PostHoc=				2> 1 (p<0.05)				
Medeni Durum	Evli	85	9.400±2.560	11.188±1.887	12.200±2.449	13.835±2.525	11.071±2.497	11.882±2.026	69.577±9.562
	Bekar	193	9.078±2.234	11.135±1.821	12.016±2.251	13.762±2.390	11.415±2.613	12.534±2.363	69.938±8.717
	t=		1.059	0.223	0.613	0.233	-1.025	-2.208	-0.309
	p=		0.291	0.823	0.541	0.816	0.306	0.028	0.758
Çocuk Sayısı	Yok	234	9.073±2.190	11.081±1.793	12.043±2.267	13.761±2.383	11.350±2.597	12.368±2.322	69.675±8.586
	Var	44	9.727±2.976	11.523±2.040	12.227±2.551	13.909±2.683	11.091±2.495	12.159±2.068	70.636±10.857
	t=		-1.710	-1.465	-0.485	-0.371	0.612	0.555	-0.652
	p=		0.170	0.144	0.628	0.711	0.541	0.579	0.515

lincinde olma, bağlantısızlık, bilinçli farkındalık, ilişki kesme, merhamet toplam puanları tecrübe değişkenine göre anlamlı farklılık göstermedi. ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Duyarlı sevgi düzeyiyle ilgili yapılan araştırmalar ve literatür incelendiğinde hemşirelerin duyarlı sevgilerini ölçen herhangi bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Araştırma kapsamındaki hemşirelerin “Duyarlı Sevgi Ölçeği” puan ortalaması 103.590 ± 19.427 'dir. Bu sonuç, pediatri ünitelerinde çalışan hemşirelerin duyarlı sevgi düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bunun sebebinin örneklem grubunu daha çok kadınların oluşturması ve kadınların duygusal yapısının erkeklere göre daha hassas olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Örneklem grubundaki hemşirelerin Merhamet Ölçeği toplam puan ortalaması yüksek (69.827 ± 8.968) bulunmuştur. Çingöl tarafından yapılan hemşirelik bölümü öğrencilerinin merhamet düzeyleri ve merhamet düzeylerini etkileyen faktörlerin incelendiği çalışmada, öğrencilerin merhamet ölçeği puan ortalaması (4.19 ± 0.44 (max 5.0)) yüksek bulunmuştur. Ölçekten alınan puan arttıkça merhamet düzeyi de artmaktadır (7). Tanrıkulu tarafından yapılan çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerde merhamet düzeyi ve merhamet yorgunluğunun belirlenmesi çalışmasında, çalışan hemşirelerin merhamet ölçeği toplam puan ortalaması (98.55 ± 11.44) çalışmamızda olduğu gibi yüksek bulunmuştur (8).

Araştırma grubundaki hemşirelerin Merhamet ölçeği toplam puanı ile tüm alt boyutlar arasında pozitif ilişki bulunması hemşirelerin merhamet düzeylerinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. “Duyarlı Sevgi Ölçeği toplam puan ortalaması” ile “Merhamet Ölçeği Bağlantısızlık Alt Boyutu” arasında ($p<0.05$) pozitif; Duyarlı sevgi ölçeği toplam puan ortalaması ile Merhamet ölçeği sevecenlik alt boyutu arasında ise ($p<0.05$) negatif ilişki bulunmuştur.

Polat'ın yaptığı çalışmada; çalışmamızda olduğu gibi Merhamet Ölçeği paylaşımların bilincinde olma alt boyutu ile sevecenlik boyutu arasında; bağlantısızlık alt boyutu ile umursamazlık alt boyutu arasında; bilinçli farkındalık alt boyutu ile sevecenlik alt boyutu ve paylaşımların bilincinde olma alt boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki ($p<0.05$) olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan çalışmamızın aksine Polat çalışmasında, Merhamet Ölçeği sevecenlik alt boyutu ile umursamazlık alt boyutu arasında, paylaşımların bilincinde olma alt boyutu ile umursamazlık alt boyutu arasında; bağlantısızlık alt boyutu ile sevecenlik alt boyutu arasında; ilişki kesme alt boyutu ile sevecenlik alt boyutu arasında; bilinçli farkındalık alt boyutu ile bağlantısızlık ve umursamazlık alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki ($p<0.05$) bulunurken, bağlantısızlık alt boyutu ile paylaşımların bilincinde olma alt boyutu arasında ise ilişkisi saptanamamıştır (9).

Bağcıvan tarafından yapılan çalışmada Merhamet Ölçeği sevecenlik alt boyutu ile umursamazlık alt boyutu arasında; paylaşımların bilincinde olma alt boyutu ile umursamazlık alt boyutu arasında; paylaşımların bilincinde olma alt boyutu ile bağlantısızlık alt boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki ($p<0.05$) saptanmıştır (10). Bağcıvan'ın çalışmasında elde ettiği sonuçlar çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Tanrıkulu'nun Merhamet Ölçeği toplam puanları ile sevecenlik, paylaşımların bilincinde olma ve bilinçli farkındalık alt boyutları arasında pozitif anlamlı ilişki ($p<0.05$) bulunduğu çalışma sonuçları çalışmamızı destekler niteliktedir. Tanrıkulu çalışmamızın aksine Merhamet Ölçeği toplam puanları ile bağlantısızlık ve ilişki kesme alt boyut puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki ($p<0.05$) saptanmıştır (8).

Duyarlı sevgi ölçeği toplam boyutu ile sevecenlik alt boyutu arasında negatif, bağlantısızlık alt boyutu arasında ise pozitif ilişki bulunmuştur. Literatür taramalarında hemşirelik ve merhamet düzeyleri ile ilgili birçok alanda çalışmalar yapıldığı, hemşirelerin merhamet düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Hemşirelik ve duyarlı sevgi alanında çalışmaların yapılmadığı saptanmıştır.

Araştırma grubunda yer alan hemşirelerin çalıştıkları kurum ile Merhamet Ölçeği ilişki kesme alt boyutu puanları arasında istatistiksel anlamlı farklılık ($p<0.05$) saptanmıştır. Özel hastanede çalışan hemşirelerin ilişki kesme puanları devlet hastanesinde çalışanlardan yüksektir. Bunun sebebi özel hastanelerin ağır çalışma koşulları, fazla mesailer, izinli gün sayılarının az olması, ücretlerinin az olması ve devlete atanma durumlarının olması gösterilebilmektedir.

Örneklem grubunda yer alan hemşirelerin çalıştıkları birim ile Merhamet Ölçeği Bağlantısızlık alt boyut puanları arasında istatistiksel anlamlı farklılık ($p<0.05$) belirlenmiştir. Farkın nedeni Birimi Yoğun Bakım olanların puanlarının diğer grupların puanlarından yüksek olmasıdır. Tanrıkulu'nun çalışmasına baktığımızda aktif çalışılan üniteye göre yoğun bakım ve diğer servislerde çalışan hemşirelere ait merhamet yorgunluğu alt ölçek puan ortalaması acil servis, cerrahi servisi ve diğer servislerde çalışan hemşirelerden daha düşük bulunmuştur (8). Acil serviste çalışan hemşirelerin merhamet puanlarının yüksek olmasının sebebinin kaza, kayıp, ölüm vb. beklenmedik bir anda kriz yaşayan çocuk ve ailelere hizmet vermekten kaynaklandığı düşünülmektedir. Branch ve ark. tarafından yapılan çalışmada pediatrik yoğun bakımda çalışan hemşirelerin merhamet düzeyinin düşük, tükenmişlik ve stres düzeyinin yüksek olduğu bildirilmiştir (11). Berger yaptığı araştırmada, sağlık çalışanlarının oluşturduğu 139 kişilik örneklem grubunun %72'sinin merhamet yorgunluğu olduğunu bildirmiştir. Berger, yenidoğan yoğun bakım, onkoloji servisi ve yoğun bakım birimlerinde çalışan hemşirelerin merhamet yorgunluklarının daha fazla olduğunu bildirmiştir (15).

Araştırmaya katılan hemşirelerin görev süreleri ile Merhamet Ölçeği Paylaşımların Bilincinde Olma Alt Boyut puanları arasında istatistiksel anlamlı farklılık ($p<0.05$) bulunmuştur. Farkın nedeni Görev süresi 1-5 yıl olanların paylaşımların bilincinde olma puanlarının diğer grupların puanlarından yüksek olmasıdır. Paylaşımların bilincinde olma, insanların mükemmel olmadığını ve hata yapabileceğinin bilincinde olmayı ifade ettiğinden görev süresi arttıkça kazanılması beklenmektedir. Hemşirelerin merhamet yorgunluğunu değerlendiren Polat tarafından yapılan çalışmada, birimlerindeki hizmet süresi 1-5 yıl olanların, hizmet süresi 6-10 yıl olanlara göre sevecenlik puanının daha yüksek olduğu, hemşirelerin beş yıllık birim çalışma süresinden sonra çalışma heyecanlarını kaybetmiş olabilecekleri ifade edilmiştir (9). Araştırmada, birimlerinde 1 yıldan fazla çalışan hemşirelerin sevecenlik davranışının daha fazla görülmesi, hemşirelerin merhamet yorgunluğu olmadığını düşündürmektedir. Bağcıvan tarafından yapılan araştırmada, birimde 4-6 yıl çalışma süresi olan çocuk hemşirelerinin sevecenlik, üç yıl ve daha az çalışma süresi olanlarda umursamazlık alt boyutunun önemli düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur (10). Taycan ve ark. tarafından yapılan çalışmada, çalışma yılı ve kıdem arttıkça başarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Yeni işe başlayanların yaşadığı stresin daha çok öne çıktığı ve merhamet ortalamalarının yüksek olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin kıdemi yükseldikçe mesleğini sevdiği, özümsemediği düşünülmektedir (13). Jakimowicz ve ark. tarafından mesleki tecrübesi on beş seneden fazla olan hemşirelerin merhamet ve merhamet yorgunluğu puanlarının yüksek olduğu bildirilmiştir. Berger ve ark., yapmış olduğu 239 sağlık çalışanının katıldığı bir çalışmada, mesleki tecrübesi 5 yıldan az olan hemşirelerin merhamet yorgunluğu yaşadığı sonucuna ulaşmıştır (14). Berger ve ark. tecrübeli hemşirelerin yaşadıkları olumsuzluklara karşı farklı çözüm yolları geliştirmiş olabildikleri için merhamet düzeylerinin yüksek olabileceğini belirtmiştir. Bu veriler sonucunda pediatri hemşirelerinin mesleki tecrübelerinin arttıkça iş doyumunun da arttığı ve işini severek yaptığı düşünülmektedir (15). Koca'nın, yapmış olduğu çalışmada ise meslekte deneyim arttıkça ve sürekli aynı bölümde çalıştıkça merhamet yorgunluğunun arttığı belirtilmiştir (16).

Araştırmaya katılan hemşirelerin "Merhamet Ölçeği" ilişki Kesme alt boyut puanları ile çalışılan kurum ve medeni durum arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) bulunmuştur. Özel hastanede çalışan hemşirelerin ilişki kesme puanları devlet hastanesinde çalışanların puanlarından yüksektir. Özel hastanenin çalışma koşulları, sunduğu imkanlara bakıldığında ve hemşirelerin atanma durumları göz önünde bulundurulduğunda ilişki kesmesi normal karşılanmalıdır. Evli hemşirelerin ilişki kesme alt boyut puanları, bekarların ilişki kesme puanlarından düşük belirlenmiştir. Evli hemşirelerin aile düzenini ve aile birliğini koruma açısından çalıştığı kurumda kalması düşünülebilir. Bekar hemşirelerin ilişki

kesme düzeyinin yüksek olması daha iyi çalışma koşullarını hedeflemesi, ağır çalışma şartlarının düzenini etkilememesi düşünülmektedir. Scco ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada, yoğun bakım ünitesinde görevli hemşireler arasında, merhamet yorgunluğu alt boyutu puanlarının bekâr olan hemşirelerde daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (17). Yapılan bu çalışmalar ve literatür bilgileri araştırmamızı destekler niteliktedir.

Duyarlı sevgi ölçeği ile tanıtıcı faktörler arasında ilişki bulunamamıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgulara göre, ölçeğin kullanıma hazır olduğu söylenebilmektedir. Geçerlik ve güvenilirliği için farklı gruplar üzerinde yapılacak çalışmalar önemli bulunmaktadır. Duyarlı sevgi ölçeğinin kullanılacağı araştırmaların yapılması ölçme gücüne önemli katkılar sağlayacaktır (18). Sprecher ve Fehr tarafından insanlara yardım etmenin, sosyal destek vermenin empati ve duyarlı sevgiyle olan ilişkisinin araştırıldığı çalışmada, empati ve duyarlı sevginin birbirinden bağımsız kavramlar olduğu bulunmuştur. İnsanların birbirleriyle yakın ilişkilerindeki sosyal destekle pozitif olarak duyarlı sevginin de arttığı gösterilmiştir (19,20)

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, İstanbul Medipol Üniversitesine ait 5 özel hastane ve iki devlet hastanesinin pediatri ünitelerinde görev yapan çalışmaya katılmaya gönüllü hemşireler ile sınırlı olup, elde edilen veriler kişisel bilgiye dayalıdır.

SONUÇ

Araştırmaya katılan hemşirelerin çoğunluğunun; kadın olduğu, 26-35 yaş aralığında, lisans ve üzeri mezun olduğu, devlet hastanesinde çalıştığı, 1-3 yıl iş deneyimi olduğu, pediatri servisinde çalıştıkları, 1-5 yıl aynı serviste çalıştıkları, bekâr ve çocuk sahibi olmadığı belirlendi.

Araştırma grubundaki hemşirelerin Merhamet ölçeği toplam puanı ile tüm alt boyutlar arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde ilişki olduğu bulundu. Duyarlı Sevgi Ölçeği toplam puan ortalaması ile "Merhamet Ölçeği Bağlantısızlık Alt Boyutu" arasında pozitif yönde yüksek, "Sevecenlik Alt Boyutu" arasında ise negatif yönde düşük düzeyde ilişki ($p<0.05$) saptandı. Hemşirelerin "Merhamet Ölçeği" Paylaşımların Bilincinde Olma Alt Boyutu puanları ile görev süresi arasında, Bağlantısızlık Alt Boyut puanları ile Çalışılan Birim arasında, ilişki Kesme Alt Boyut puanları ile çalışılan kurum ve medeni durum arasında istatistiksel anlamlı farklılık saptandı.

Hemşirelerin merhamet düzeyleri ve duyarlı sevgi düzeylerinin artırılması için yapılacak girişimler; hemşirelerin kişisel, çalışma ve mesleki özelliklerine göre belirlenmelidir.

Pediatri ünitelerinde çalışan hemşirelere hizmet içi eğitimler verilerek iletişim becerileri, stresle baş etme yöntemleri güçlendirilmeli, merhamet düzeyi farkındalığının artırılması

sağlanmalıdır. Merhamet düzeyleri ve duyarlı sevgi düzeyleri açısından riskli bölümler belirlenerek, mesleki deneyimi yüksek yaş grupları bu riskli bölümlerde çalıştırılmalıdır. Pediatri hemşirelerine hizmet içi eğitimler, öğrenci hemşirelere ise yenilenen müfredat programlarına eklenen merhametli bakım konuları ile “merhametli bakım” ve “duyarlı sevgi” kavramları benimsetilmeli, pediatri hemşirelerinde merhamet duygusu ve duyarlı sevgi geliştirilmeli ve uygulamaya aktarılmalıdır. Merhamet ve Duyarlı Sevgi ile ilgili kanıta dayalı çalışmaların farklı gruplarda ve farklı katılımcılarla yapılması önerilmektedir.

BİLDİRİMLER

Bu çalışma, Elif Orhan isimli yazarın 2021 tarihli, “Pediatri Ünitelerinde Çalışan Hemşirelerin Duyarlı Sevgi Düzeyleri ile Merhamet Düzeyleri Arasındaki İlişki” başlıklı Yüksek Lisans Tezinin yeniden düzenlenmesi ile oluşturulmuştur.

Değerlendirme

Dış danışmanlarca değerlendirilmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek

Yazarlar bu çalışma sırasında herhangi bir finansal destek kullanmamışlardır.

Etik Beyan

Bu çalışma için İstanbul Medipol Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan Kasım 2019 - Mart 2020 tarih ve 10840098-604.01.01-E.53839 sayılı yazı ile izin alınmış olup Helsinki Bildirgesi kriterleri göz önünde bulundurulmuştur.

Yazar Katkısı

E.O, A.K.D., çalışmanın kavramsallaştırılmasına ve tasarımına eşit derecede katkıda bulunmuştur. Veriler E.O. tarafından toplanmıştır.

KAYNAKLAR

- Batson, C. D., Eklund, J. H., Chermok, V. L., Hoyt, J. L., & Ortiz, B. G. An additional antecedent of empathic concern: Valuing the welfare of the person in need. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2007;93:65-74. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.93.1.65>
- Avşaroğlu, S., ve Güleş, E. Özel gereksinimli çocuğa sahip anne babaların yaşam doyumlarının özanlayış ve merhamet düzeyleri açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2019;27(1):365-376. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2960>
- Şirin M, Yurttaş A. Hemşirelik bakımının bedeli: merhamet yorgunluğu. *DEUHFED*: 2015:123-130.
- Bramley L., Matiti M. How Does It Really Feel to be in My Shoes Patients' Experiences of Compassion with in Nursing Care and Their Perceptions of Developing Compassionate Nurses *Journal of Clinical Nursing*, 2014;23:2790- 2799. <https://doi.org/10.1111/jocn.12537>
- Tabachnick and Fidell, B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.) Pearson, Boston (2013).
- George, D., Mallery, M. SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10'a ed.) Boston: Pearson. (2010).
- Çingöl N. Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Merhamet Düzeyleri ve Merhamet Düzeylerini Etkileyen Faktörler. *Klinik Psikiyatri*, 2018;21:61-67.
- Tanrikulu G. Çocuk Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerde Merhamet Düzeyi ve Merhamet Yorgunluğunun Belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi*, (2019). <https://doi.org/10.34108/eujhs.727445>
- Polat FN. Merhamet Yorgunluğu Düzeyinin Çalışma Yaşam Kalitesi ile İlişkisi: Sağlık Profesyonelleri Örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi*, (2016).
- Bağcıvan E. Çocuk Hemşirelerinde Merhamet Yorgunluğunun Mesleki Yaşam Kalitesi ile İlişkisi. *Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi*, (2019).
- Branch K, Klinkenberg D. Compassion Fatigue Among Pediatric Healthcare Providers. *MCN, The American Journal of Maternal/Child Nursing*;2015;40(3):160-166 <https://doi.org/10.1097/NMC.000000000000133>
- Branch C. Compassion Fatigue: Prevalence Among Nurses t A Midwest Pediatric Hospital, Dissertations. The Graduate School at the University of Missouri-St Louis In Partial Fulfillment of the Requirements for the degree of Doctor of Nursing Practice. (2013).
- Taycan O, Kutlu L, Çimen S, Aydın N. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerde depresyon ve tükenmişlik düzeyinin sosyo demografik değişkenlerle ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 2006;6:100-108
- Jakimowicz S, Perry L, Lewis J. Compassion satisfaction and fatigue: A cross-sectional survey of Australian intensive care nurses. *Aust Crit Care*;2018;31: 396405. <https://doi.org/10.1016/j.aucc.2017.12.002>
- Berger J, Polivka B, Smooth EA, Oweens H. Compassions Fatigue İn Pediatric Nurses. *Journal of Pediatric Nursing*. 2015(6):11-7. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2015.02.005>
- Koca F, Hemşirelerde Merhamet Yorgunluğu ve Etkili Faktörlerin İncelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*, (2018).
- Sacco TL, Ciurzynski SM, Harvey ME, Ingersoll GL. Compassion satisfaction and compassion fatigue among critical care nurses. *Critical Care Nurse*, 2015;35: 32- 44. <https://doi.org/10.4037/ccn2015392>

18. Akın, A. ve Eker, H. Duyarlı Sevgi Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2012;25(1), 75-85.
19. Underwood, L. G. Compassionate love: A frame-work for research. In B. Fehr, S. Sprecher, & L. G. Underwood (Eds.), The science of compassionate love: Theory, research, and applications (s. 3-26). Malden, MA: (2009). Wiley-Blackwell.
20. Sprecher, S. and Fehr, B. Enhancement of mood and self-esteem as a result of giving and receiving compassionate love. Current Research in Social Psychology, 2006;11;227-242
21. Akdeniz S, Deniz ME. Merhamet Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. The Journal of Happiness & Well-Being, 2016;4;50-61.